

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2022. gada 17. maijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Direktīva 93/13/EEK – Negodīgi noteikumi patērētāju līgumos – Līdzvērtības princips – Efektivitātes princips – Maksājuma rīkojuma procedūra un apķīlāšanas procedūra, kas vērsta pret trešām personām – *Res judicata* spēks, kas netieši attiecas uz izpildu dokumenta noteikumu spēkā esamību – Izpildes tiesas pilnvaras pēc savas ierosmes pārbaudīt noteikuma eventuālo negodīgumu

Apvienotajās lietās C-693/19 un C-831/19

par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa, Itālija) iesniedza ar 2019. gada 10. augusta un 2019. gada 31. oktobra lēmumiem un kas Tiesā reģistrēti attiecīgi 2019. gada 13. septembrī un 2019. gada 14. novembrī, tiesvedībās

SPV Project 1503 Srl,

Dobank SpA

pret

YB (C-693/19)

un

Banco di Desio e della Brianza SpA,

Banca di Credito Cooperativo di Carugate e Inzago sc,

Intesa Sanpaolo SpA,

Banca Popolare di Sondrio s.c.p.a,

Cerved Credit Management SpA

pret

YX,

ZW (C-831/19),

* Tiesvedības valoda – itāļu.

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], palātu priekšsēdētāji A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiiev*], K. Jirimēe [*K. Jürimäe*], K. Likurģs [*C. Lycourgos*], J. Regans [*E. Regan*], S. Rodins [*S. Rodin*] (referents) un I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*], tiesneši M. Ilešiĉs [*M. Ilešič*] Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], M. Safjans [*M. Saffan*], F. Biltšens [*F. Biltgen*], P. Dž. Švirebs [*P. G. Xuereb*], N. Pisarra [*N. Piçarra*], L. S. Rosi [*L. S. Rossi*] un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerāladvokāts: J. Tanĉevs [*E. Tanchev*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2021. gada 27. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Banco di Desio e della Brianza* vārdā – *F.L. Monti, S. Sironi* un *P. Vitiello, avvocati*,
- *ZW* vārdā – *S.M. Zigni* un *M. Buzzini, avvocati*,
- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *A. Grumetto, avvocato dello Stato*,
- Vācijas valdības vārdā – *U. Kühne, J. Möller* un *M. Hellmann*, pārstāvji,
- Spānijas valdības vārdā – *S. Centeno Huerta* un *J. Ruiz Sánchez*, kā arī *J. Rodríguez de la Rúa Puig*, pārstāvji,
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér* un *K. Szíjjártó*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *G. Gattinara* un *N. Ruiz García*, pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2021. gada 15. jūlija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos (OV 1993, L 95, 29. lpp.) 6. un 7. pantu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pantu.
- 2 Šie lūgumi ir iesniegti saistībā ar tiesvedībām starp, pirmkārt, *SPV Project 1503 Srl* (turpmāk tekstā – “*SPV*”) un *Dobank SpA*, kas ir *Unicredit SpA* pilnvarots pārstāvis, no vienas puses, un YB, no otras puses, un, otrkārt, *Banco di Desio e della Brianza SpA* (turpmāk tekstā – “*BDB*”) un citām kredītiestādēm, no vienas puses, un YX un ZW, no otras puses, par piespiedu izpildes procesiem, kas balstīti uz izpildu dokumentiem, kuri ieguvuši *res judicata* spēku.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

3 Direktīvas 93/13 divdesmit ceturtajā apsvērumā ir teikts, ka “dalībvalstu tiesām un administratīvām iestādēm jābūt to rīcībā adekvātiem un efektīviem līdzekļiem, lai novērstu tālāku negodīgu noteikumu piemērošanu patērētāju līgumos”.

4 Šīs direktīvas 2. panta b) punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

“patērētājs” ir jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas ir ārpus tās amata, nodarbošanās vai profesijas;

[..].”

5 Minētās direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nosaka, ka negodīgi noteikumi, kas izmantoti pārdevēja vai piegādātāja ar patērētāju noslēgtā līgumā, atbilstoši savas valsts tiesību aktiem nav saistoši patērētājam un ka līgums ar tādiem pašiem noteikumiem turpina pusēm būt saistošs, ja tas var pastāvēt bez negodīgajiem noteikumiem.”

6 Saskaņā ar šīs pašas direktīvas 7. panta 1. punktu:

“Dalībvalstis nodrošina, ka patērētāju un konkurentu interesēs pastāv adekvāti un efektīvi līdzekļi, lai novērstu negodīgu noteikumu ilgstošu izmantošanu pārdevēju vai piegādātāju ar patērētājiem noslēgtos līgumos.”

Itālijas tiesības

7 2005. gada 6. septembra *decreto legislativo n. 206, recante Codice del consumo a norma dell'articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229* (Leģislatīvais dekrēts Nr. 206 par Patērētāju kodeksu, kas pieņemts uz 2003. gada 29. jūlija Likuma Nr. 229 7. panta pamata; 2005. gada 8. oktobra *GURI* kārtējais pielikums Nr. 235), ar kuru transponēta Direktīva 93/13, 33. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Starp patērētāju un pārdevēju vai piegādātāju noslēgtajā līgumā par negodīgiem ir uzskatāmi noteikumi, kuri, neraugoties uz labticību, patērētājam nelabvēlīgā veidā izraisa ievērojamu nelīdzsvarotību tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma.

2. Ja vien netiek pierādīts pretējais, par negodīgiem ir uzskatāmi noteikumi, kuru priekšmets vai sekas ir tādas, ka:

[..]

f) neizpildes vai nokavētas izpildes gadījumā patērētājam ir jāmaksā acīmredzami pārmērīga naudas summa kā atlīdzība, līgumsods vai cits līdzvērtīgs maksājums;

[..].”

8 Šā leģislatīvā dekrēta 36. panta 1. un 3. punktā ir paredzēts:

“1. Noteikumi, kas uz 33. un 34. panta pamata atzīti par negodīgiem, nav spēkā, bet pārējā daļā līgums paliek spēkā.

[..]

3. Spēkā neesamība var būt vienīgi patērētājam labvēlīga, un tiesa uz to var norādīt pēc savas ierosmes.”

9 *Codice di procedura civile* (Civilprocesa kodekss) pamatlietām piemērojamās redakcijas 633. pantā attiecībā uz pieņemamības nosacījumiem ir paredzēts:

“Pēc noteiktas naudas summas vai tai līdzvērtīga preču daudzuma kreditora vai noteiktas piegādātas preces saņēmēja pieteikuma attiecīgā tiesa izdod maksājuma rīkojumu vai piegādes rīkojumu:

1) ja pieprasītās tiesības ir pamatotas ar rakstiskiem pierādījumiem;

[..].”

10 Šā kodeksa 640. pantā ir noteikts:

“Ja tiesa uzskata, ka pieteikums nav pietiekami pamatots, tā uzdod kancelejai par to informēt pieteikuma iesniedzēju, uzaicinot viņu iesniegt pierādījumus.

Ja pieteikuma iesniedzējs uz šo uzaicinājumu neatbild, neatsauc savu pieteikumu vai ja pieteikums nevar tikt apmierināts, tiesa to noraida ar motivētu lēmumu.

Šis lēmums neierobežo iespēju šo pieteikumu iesniegt atkārti, arī parastajā procesā.”

11 Minētā kodeksa 641. pantā ir paredzēts – ja pieteikums tiek apmierināts, tiesa otrai pusei piespriež samaksāt naudas summu un informē to par iespēju 40 dienu laikā celt iebildumus.

12 Pamatlietās piemērojamās Civilprocesa kodeksa redakcijas 647. pantā “Izpildāmība iebildumu neesamības vai pretējās puses bezdarbības dēļ” ir noteikts:

“Ja noteiktajā termiņā nav celti iebildumi vai ja atbildētājs nav sācis tiesvedību, [tiesa], kas izdevusi rīkojumu, pēc iesniedzēja lūguma (tostarp mutiska) atzīst to par izpildāmu. [..]

Ja, pamatojoties uz šo pantu, rīkojums ir atzīts par izpildāmu, ievērojot 650. panta noteikumus, vairs nevar nedz celt iebildumus, nedz turpināt celtu iebildumu izskatīšanu, un visa iemaksātā drošības naudu ir atmaksājama.”

13 Šā kodeksa 650. pantā par novēlotiem iebildumiem ir paredzēts:

“Atbildētājs var celt iebildumus pat pēc rīkojumā noteiktā termiņa beigām, ja tas pierāda, ka attiecīgajā brīdī par to nezināja vai nu paziņošanas gaitā pieļauto kļūdu dēļ vai nu nejauša notikuma vai nepārvaramas varas dēļ.

[..]

Iebildumus vairs nepieņem, ja ir pagājušas 10 dienas pēc pirmā izpildes rīkojuma izdošanas.”

14 *Codice civile* (Civilkodekss) 2909. pantā attiecībā uz *res judicata* spēku ir noteikts:

“Konstatējumi, kas izdarīti spriedumos, kuri ieguvuši *res judicata* spēku, ir saistoši lietas dalībniekiem, to mantiniekiem un tiesību pārņēmējiem.”

15 Iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar *Corte suprema di cassazione* (Augstākā kasācijas tiesa, Itālija) judikatūrā vairākumā gadījumu pausto atziņu rīkojums samaksāt naudas summu, par kuru nav celti iebildumi, iegūst *res judicata* spēku ne tikai attiecībā uz prasījumu, kura piespiedu izpilde tiek turpināta, bet arī attiecībā uz dokumentu, kas ir norādīts kā tā pamats; tādējādi ir izslēgta jebkāda vēlāka pārbaude attiecībā uz iemesliem, kas norādīti pieteikuma pamatošanai. Šis judikatūras rezultātā rīkojumam, par kuru nav celti iebildumi, tiek piemērots “netieša *res judicata* spēka” princips, saskaņā ar kuru ir uzskatāms, ka tiesa, kas lēmusi par konkrētu jautājumu, katrā ziņā ir lēmusi par visiem pārējiem iepriekš atrisināmajiem jautājumiem.

Pamatlietas un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-693/19

16 *SPV* un citi kreditori iesniedzējtiesā sāka piespiedu izpildes procesu, lai piedzītu parādus saistībā ar finansējuma līgumiem, kuri noslēgti ar YB. Šā procesa pamatā bija maksājuma rīkojums, kurš bija kļuvis galīgs, jo YB pret to nebija cēlis iebildumus.

17 Attiecīgajos finansējuma līgumos bija paredzēts, ka parādnieka saistību izpildes kavējuma gadījumā tiek piemērots noteikums par līgumsodu un nokavējuma procenti.

18 Tā kā izpildes tiesa uzskatīja, ka noteikums par nokavējuma procentu aprēķināšanu varētu būt negodīgs, tā tiesas sēdē *SPV* uzdeva iesniegt līgumus, pamatojoties uz kuriem bija izdots maksājuma rīkojums, un aicināja YB ierasties nākamajā tiesas sēdē un paust savu nodomu norādīt uz šā noteikuma negodīgumu.

19 Vēlāk notikušajā tiesas sēdē YB apliecināja, ka vēlas norādīt uz minētā noteikuma negodīgumu. Tādējādi izpildes tiesa, pamatojoties uz 2010. gada 9. novembra spriedumu *VB Pénzügyi Lízing* (C-137/08, EU:C:2010:659), atzina, ka tai ir iespējams izvērtēt minētā noteikuma eventuālo negodīgumu, un sarīkoja jaunu tiesas sēdi. Procesuālajā rakstā *SPV* apgalvoja, ka rīkojumam piemērotais *res judicata* spēks nepieļauj to līgumu noteikumu pārbaudi, uz kuru pamata šis rīkojums izdots.

20 Iesniedzējtiesa norāda – ja kreditors ir saņēmis izpildu dokumentu, tas var veikt apķīlāšanu attiecībā uz sava parādnieka prasījumiem pret trešām personām. Tā norāda, ka izpildes tiesai ir jāpārliedz, ka visā piespiedu izpildes procesa laikā pastāv spēkā esošs izpildu dokuments.

Tādējādi izpildes tiesas pilnvaras aprobežojoties tikai ar pārbaudi, vai pastāv izpildes rīkojums, un tās nevar attiekties uz šā dokumenta “saturu pēc būtības”. Šāda tiesas izdota dokumenta pārbaude esot izslēgta arī gadījumā, ja parādnieks ceļ iebildumus pret piespiedu izpildi.

- 21 Iesniedzējtiesa – atgādinādama Tiesas judikatūru par valsts tiesas pienākumiem patērētāju tiesību aizsardzības jomā un par iespēju konkrētos apstākļos atkāpties no *res judicata* spēka – pauž šaubas par tās izskatāmajā lietā aplūkojamo noteikumu par nokavējuma procentu aprēķinu, kā arī pamatlietā aplūkojamajos līgumos iekļauto noteikumu par līgumsodu, kuri eventuāli varētu būt negodīgi.
- 22 Šajā ziņā tā precizē, ka tiesa, kas izdevusi attiecīgo maksājuma rīkojumu, nav lēmusi par minēto noteikumu eventuālo negodīgumu un ka YB iebildumu neesamības dēļ rīkojums ir ieguvis *res judicata* spēku. Tādēļ, piemērojot “netieša *res judicata* spēka” principu, esot uzskatāms, ka minētā tiesa ir pārbaudījusi visus pamatlietā aplūkojamajos finansējuma līgumos iekļautos noteikumus, tostarp abus minētos noteikumus, un arī uz tiem attiecoties šis *res judicata* spēka paveids.
- 23 No tā izrietot, ka izpildes tiesa nevar izvērtēt līguma noteikumu negodīgumu – ne tikai tādēļ, ka tā nepārbauda uz šā līguma pamata izdotā maksājuma rīkojuma saturu, bet arī tādēļ, ka šis rīkojums – tā kā parādnieks pret to nav cēlis iebildumus – ir ieguvis *res judicata* spēku. Iesniedzējtiesas ieskatā tas, ka kādā procesā nav veikta tieši formulēta noteikumu negodīguma pārbaude, ir uzskatāms par patērētāja tiesību nepilnīgu un nepietiekamu aizsardzību.
- 24 Šādos apstākļos *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai un ar kādiem nosacījumiem Direktīvas 93/13/EEK 6. un 7. pants, kā arī [Hartas] 47. pants nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā izklāstītais, kas liedz izpildes tiesai pēc būtības pārbaudīt tiesas izdotu izpildu dokumentu, kurš ieguvis *res judicata* spēku, un kas liedz tai pašai tiesai, ja patērētājs izsaka gribu atsaukties uz tāda noteikuma negodīgumu, kas ietverts līgumā, uz kura pamata ir sagatavots izpildes dokuments, atkāpties no netiešā *res judicata* spēka?”

Lieta C-831/19

- 25 2005. gadā *BDB* ar *YX* un *ZW* noslēdza galvojuma līgumus, lai nodrošinātu kādas komercsabiedrības parādsaistību izpildi.
- 26 *BDB* iesniedzējtiesā uzsāka nekustamā īpašuma apķīlāšanas procedūru par *YX* un *ZW* īpašumā esošo mantu. Šīs procedūras – kurā iestājās arī citi kreditori – pamatā bija maksājuma rīkojumi, kurus 2012. un 2013. gadā par labu *BDB* un citiem kreditoriem attiecībā pret sabiedrību, kas ir galvenā parādniece, un četriem galvniekiem, tai skaitā *YX* un *ZW*, izdeva tiesnesis. Tā kā attiecībā uz šiem maksājuma rīkojumiem netika celti iebildumi, tie ieguva *res judicata* spēku.
- 27 Nekustamā īpašuma apķīlāšanas procedūras laikā *ZW* norādīja uz savu patērētāja statusu un apgalvoja, ka galvojuma līgumos, uz kuru pamata tika izdoti maksājuma rīkojumi, iekļautie noteikumi esot negodīgi.
- 28 *BDB* – tāpat kā pārējās kredītiestādes, kas bija iestājušās nekustamā īpašuma apķīlāšanas procedūrā, – apgalvoja, ka *ZW* nevar atsaukties uz patērētāja statusu, jo tā ir dalībniece sabiedrībā, kura ir galvenā parādniece, un tā ir laulībā ar *YX*, kas ir šīs sabiedrības likumiskais

pārstāvis. Turklāt minētās kredītiestādes norāda, ka neatkarīgi no tā, vai patērētāja statuss tiks atzīts, izpildes tiesa nevar pārbaudīt formāli pareizu un galīgu izpildu dokumentu, piemēram, maksājuma rīkojumu, attiecībā uz kuru nav celti iebildumi.

- 29 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tajā izskatāmajā lietā ZW ir patērētāja statuss, jo laikā, kad tā noslēdza pamatlietā aplūkojamos galvojuma līgumus, pirmkārt, viņa vēl nebija ieguvusi visu savu līdzdalību sabiedrības, kas ir parādniece, pamatkapitālā, proti, 22 % apmērā, un, otrkārt, netika pierādīts, ka viņa būtu saņēmusi dividendes par savām pamatkapitāla daļām, un, treškārt, tika konstatēts, ka kopš 1976. gada viņai bija darba tiesiskās attiecības ar citu sabiedrību, un līdz ar to galvojuma līgumu noslēgšanas brīdī viņa neieņēma nekādu amatu galvenās parādnieces organizācijā.
- 30 Attiecībā uz patērētāja iespēju norādīt uz tā līguma noteikumu negodīgumu, uz kura pamata ir izdots maksājuma rīkojums, iesniedzējtiesa izklāsta valsts noteikumus, kuri reglamentē piespiedu izpildes procesu, un precizē, ka nekustamā īpašuma apķīlāšanas gadījumā kreditors, pamatojoties uz izpildu dokumentu, uzdod veikt piespiedu izpildi attiecībā uz lietu tiesību, kura pastāv uz tā parādnieka lietu. Tā norāda, ka, piemērojot pilnvaras, ko izpildes tiesa var izmantot, īstenojot apķīlāšanas procedūru, minētā tiesa – kā izriet no šā sprieduma 20. punkta – nepārbauda izpildu dokumenta “saturu pēc būtības”.
- 31 Tā arī precizē, ka valsts tiesību aktos nav paredzēta īpaša forma, kādā ceļami iebildumi pret izpildi, un ka tos varot paust pat mutvārdos izpildes tiesas sēdē vai, iesniedzot iebildumu rakstu, tiesas sēdē.
- 32 Iesniedzējtiesa – atgādinājusi Tiesas judikatūru, kurā ir noteiktas dalībvalstu procesuālās autonomijas robežas, lai garantētu Savienības materiālo tiesību pilnīgu iedarbību, judikatūru par valsts tiesas pienākumiem patērētāju tiesību aizsardzības jomā, kā arī judikatūru par iespēju konkrētos apstākļos atkāpties no *res judicata* spēka – jautā, vai tajā izskatāmajā strīdā par negodīgiem ir uzskatāmi noteikumi starp ZW un BDB, kā arī starp ZW un pārējiem kreditoriem noslēgtajos, pamatlietā aplūkojamajos galvojuma līgumos, uz kuru pamata ir tikuši izdoti maksājuma rīkojumi.
- 33 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka, kreditoru ieskatā, tas, ka šajā stadijā nav iespējams norādīt uz šo noteikumu negodīgumu, jo ZW nebija cēlusi iebildumus, izrietot arī no 2009. gada 6. oktobra sprieduma *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615).
- 34 Tomēr iesniedzējtiesa uzsver, ka atšķirībā no patērētāja lietā, kurā pasludināts 2009. gada 6. oktobra spriedums *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615), ZW pamatlietā puda vēlmi norādīt uz atsevišķu noteikumu negodīgumu un tādējādi izbeidza bezdarbību, kas pastāvēja līdz brīdim, kad iestājās izpildu dokumentu netiešs *res judicata* spēks.
- 35 Iesniedzējtiesa arī uzskata, ka pamatlietā aplūkojamo maksājuma rīkojumu izdošanas dienā Tiesa nebija izvirzījusi nosacījumus, ar kuriem galvnieks, kurš galvo par juridisku personu, var tikt kvalificēts kā patērētājs; šie nosacījumi tika izvirzīti tikai vēlāk – ar 2015. gada 19. novembra rīkojumu *Tarcău* (C-74/15, EU:C:2015:772) un 2016. gada 14. septembra rīkojumu *Dumitraș* (C-534/15, EU:C:2016:700). Tāpēc minētā tiesa uzskata, ka ZW nevarēja, pilnībā apzinoties lietas apstākļus, izlemt, vai, ceļot iebildumus pret rīkojumiem, ir jāatsaucas uz to noteikumu negodīgumu, kuri iekļauti ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgtā līgumā, jo viņa neapzinājās savu patērētāja statusu.

- 36 Tādēļ iesniedzējtiesai ir šaubas, vai apstākļi, ka dienā, kad tika izdoti aplūkojamie izpildu dokumenti, nebija skaidrs, vai ir iespējams galvnieku kvalificēt par patērētāju, padara neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtina to tiesību īstenošanu, kuras patērētājiem piešķirtas ar valsts tiesisko regulējumu, ar ko transponēta Direktīva 93/13.
- 37 Tā arī precizē, ka saskaņā ar valsts procesuālo tiesību principiem, ja patērētājs nav cēlis iebildumus, maksājuma rīkojuma *res judicata* spēks attiecas uz galvojuma līguma noteikumu negodīgumu – pat tad, ja tiesa, kas izdevusi šo rīkojumu, nav sniegusi tieši formulētu izvērtējumu par šo noteikumu negodīgumu. No tā izrietot, pirmkārt, ka tiesvedībā pēc būtības nav iespējams norādīt uz līguma noteikumu negodīgumu un, otrkārt, ka iebildumi pret piespiedu izpildi nav pieņemami, ja tie balstīti uz iemesliem, kas lietas dalībniekam bija jāizvirza izpildu dokumenta sagatavošanas laikā.
- 38 Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka 2017. gada 26. janvāra sprieduma *Banco Primus* (C-421/14, EU:C:2017:60) 49. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvai 93/13 nav pretrunā tāda valsts tiesību norma, ar kuru valsts tiesai pēc savas ierosmes ir aizliegts pārskatīt ar pārdevēju vai piegādātāju noslēgta līguma noteikumu negodīgumu, ja jau ar nolēmumu, kam ir *res judicata* spēks, ir lemts par visu līguma noteikumu tiesiskumu no šīs direktīvas skatpunkta. Tā piebilst, ka Tiesa šajā spriedumā ir arī atzinusi, ka tad, ja līguma noteikumu eventuālais negodīgums nav ticis izvērtēts strīdīgā līguma iepriekšējā pārbaudē tiesā, kas pabeigta ar nolēmumu, kuram ir *res judicata* spēks, vai ja tiesā pārbaudīti tikai daži no šiem noteikumiem, valsts tiesai tomēr ir jāizvērtē aplūkojamo noteikumu eventuālais negodīgums.
- 39 Tāpat iesniedzējtiesa uzskata, ka minētajā spriedumā Tiesa ir paredzējusi nosacījumus, ar kādiem var norādīt uz nepārprotamu *res judicata* spēku, lai aizliegtu valsts tiesai veikt līguma noteikumu negodīguma pārbaudi. Taču, iesniedzējtiesas ieskatā, Tiesai vēl nav bijusi iespēja izvērtēt “netieša *res judicata* spēka” principa atbilstību Direktīvas 93/13 6. un 7. pantam, kā arī Hartas 47. pantam.
- 40 Šādos apstākļos *Tribunale di Milano* (Milānas tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai – un ar kādiem nosacījumiem – Direktīvas 93/13/EEK 6. un 7. panta un [Hartas] 47. panta noteikumi nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā izklāstītais, kas liedz izpildes tiesai pēc būtības pārbaudīt tiesas izdotu izpildu dokumentu, kas ieguvis *res judicata* spēku, ja patērētājs pēc sava statusa apzināšanās (jo iepriekš spēkā esošās pozitīvās tiesības izslēdza šādu apzināšanos) lūdz veikt šādu pārbaudi?
- 2) Vai un ar kādiem nosacījumiem Direktīvas 93/13/EEK 6. un 7. panta un [Hartas] 47. panta noteikumi nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu kā izklāstītais, kas, ņemot vērā netiešu *res judicata* spēku attiecībā uz konstatējumu, ka kāds līguma noteikums ir godīgs, liedz izpildes tiesai, kurai jāspriež par patērētāja celtu iebildumu pret izpildi, konstatēt šā noteikuma negodīgumu? Turklāt, vai šāds aizliegums var tikt attaisnots arī tādā gadījumā, ja, ņemot vērā spēkā esošās pozitīvās tiesības *res judicata* spēka iegūšanas brīdī, izvērtēt noteikuma negodīgumu liedza apstākļi, ka galvnieks nebija kvalificējams par patērētāju?”
- 41 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2021. gada 23. februāra lēmumu lietas C-693/19 un C-831/19 tika apvienotas mutvārdu procesam un sprieduma taisīšanai.

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību lietā C-831/19

- 42 *BDB* apgalvo, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams, jo *ZW* neesot patērētājs un tāpēc Direktīva 93/13 attiecībā uz viņu neesot piemērojama.
- 43 Šajā ziņā vispirms ir jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā paredzētās tiesvedības ietvaros, kuras pamatā ir skaidra funkciju sadale starp valsts tiesām un Tiesu, vienīgi valsts tiesas kompetencē ir konstatēt un novērtēt pamatlīetas faktus, kā arī interpretēt un piemērot valsts tiesību normas. Tāpat vienīgi valsts tiesai, kura iztiesā lietu un kurai jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, ir jāizvērtē, ņemot vērā lietas īpatnības, gan Tiesai uzdodamo jautājumu nepieciešamība, gan to nozīmīgums. Tātad, ja uzdotie jautājumi attiecas uz Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir jāpieņem nolēmums (spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 76. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 44 Tātad Tiesa valsts tiesas lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekādas saistības ar pamatlīetas faktiskajiem apstākļiem vai tās priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai ja Tiesai nav zināmi faktiskie vai tiesiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedums, 2012. gada 14. jūnijs, *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 77. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 45 Šajā lietā tas tā nav.
- 46 Proti, no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu un Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka – atšķirībā no viņas laulātā *YX* – *ZW* ir jākvalificē par patērētāju, jo dienā, kad tika noslēgti galvojuma līgumi ar *BDB* un pārējiem kreditoriem, *ZW* rīkojās ārpus savas profesionālās darbības jomas un neuzturēja funkcionālas saiknes ar attiecīgo sabiedrību, kas ir galvenā parādniece. Iesniedzējtiesas ieskatā, *ZW* kopš 1976. gada bija darba tiesiskajās attiecībās ar citu sabiedrību un neieņēma nekādu amatu pirmajā minētajā sabiedrībā. Iesniedzējtiesa šajā ziņā norāda, ka, ņemot vērā *ZW* izpildes procesa laikā iesniegtos dokumentus, *ZW* 2013. gada 31. janvārī ieguva 22 % no pirmās minētās sabiedrības pamatkapitāla daļām, savukārt visi galvojuma līgumi starp *ZW* un kreditoriem tika noslēgti pirms šīs dienas, un maksājuma rīkojums par labu *BDB* bija izdots pirms brīža, kad *ZW* ieguva šīs pamatkapitāla daļas.
- 47 Kā norādīts ģenerāladvokāta secinājumu 51. punktā, no 2013. gada 30. maija sprieduma *Asbeek Brusse* un *de Man Garabito* (C-488/11, EU:C:2013:341, 29. punkts) izriet, ka Direktīva 93/13 ir piemērojama “visiem līgumiem”, ko patērētājs noslēdzis ar pārdevēju vai piegādātāju, jo šīs direktīvas 2. panta b) punktā patērētājs definēts kā jebkura fiziska persona, kura līgumos, uz ko attiecas šī direktīva, darbojas nolūkos, kas nav saistīti ar tās profesiju.
- 48 Līdz ar to, tā kā *ZW* attiecīgo galvojuma līgumu nav noslēgusi savas profesionālās darbības ietvaros, ir uzskatāms, ka šo līgumu ir noslēdzis patērētājs ar pārdevēju vai piegādātāju un ka tādējādi ietilpst Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā.
- 49 Līdz ar to lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir uzskatāms par pieņemamu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 50 Ar jautājumiem, kuri uzdoti lietā C-693/19 un lietā C-831/19 un kuri ir jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, ja par maksājuma rīkojumu, ko tiesa ir izdevusi pēc kreditora pieteikuma, parādnieks nav cēlis iebildumus, tad – tā kā šā rīkojuma *res judicata* spēks netieši attiecas arī uz šo noteikumu spēkā esamību un izslēdz jebkādu to spēkā esamības pārbaudi – izpildes tiesa vēlāk vairs nevar pārbaudīt to līguma noteikumu eventuālo negodīgumu, kuri ir bijuši minētā rīkojuma pamatā. Lietā C-831/19 tā arī jautā, vai šajā ziņā atbilde ir atkarīga no apstākļa, ka dienā, kurā rīkojums kļuva galīgs, parādnieks neapzinājās, ka viņu var kvalificēt kā “patērētāju” šīs direktīvas izpratnē.
- 51 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ar Direktīvu 93/13 ieviestā aizsardzības sistēma ir balstīta uz atziņu, ka patērētājs salīdzinājumā ar pārdevēju vai piegādātāju ir vājākā pozīcijā gan attiecībā uz iespēju risināt sarunas, gan informētības līmeni (skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Ņemot vērā šādu vājāku pozīciju, šīs direktīvas 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka negodīgi noteikumi patērētājiem nav saistoši. Tā ir imperatīva norma, kas vērsta uz to, lai formālo līdzsvaru, kas līgumā nodibināts starp līgumslēdzēju pušu tiesībām un pienākumiem, aizstātu ar patiesu līdzsvaru, kas var atjaunot minēto pušu vienlīdzību (skat. it īpaši spriedumus, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 53. un 55. punkts, kā arī 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 41. punkts).
- 53 Šajā saistībā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesai – ja tās rīcībā ir vajadzīgais tiesiskais un faktiskais pamatojums – pēc savas ierosmes ir jāvērtē Direktīvas 93/13 piemērošanas jomā ietilpstoša līguma noteikuma negodīgums un, to veicot, ir jāizlīdzina starp patērētāju, no vienas puses, un pārdevēju vai piegādātāju, no otras puses, pastāvošais nevienlīdzīgais spēku samērs (spriedumi, 2013. gada 14. marts, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46. punkts un tajā minētā judikatūra; 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 58. punkts, kā arī 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 43. punkts).
- 54 Turklāt Direktīvā 93/13, kā izriet no tās 7. panta 1. punkta, lasot to kopsakarā ar tās divdesmit ceturto apsvērumu, dalībvalstīm ir noteikts pienākums paredzēt adekvātus un efektīvus līdzekļus, lai izbeigtu negodīgu noteikumu izmantošanu līgumos, kurus pārdevējs vai piegādātājs noslēdzis ar patērētājiem (spriedums, 2019. gada 26. jūnijs, *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 55 Lai gan Tiesa jau vairākkārt, ņemot vērā Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkta un 7. panta 1. punkta prasības, ir norādījusi, kādā veidā valsts tiesām ir jānodrošina, ka tiek ievērotas patērētājiem ar šo direktīvu piešķirtās tiesības, tomēr jāpatur prātā, ka principā Savienības tiesībās nav saskaņotu procedūru, kuras piemērojamas līguma noteikumu apgalvota negodīguma pārbaudei, un ka tāpēc saskaņā ar dalībvalstu procesuālās autonomijas principu, tās ietilpst dalībvalstu iekšzemes tiesību sistēmā – tomēr ar nosacījumu, ka tās nedrīkst būt mazāk labvēlīgas par procedūrām, kuras attiecas uz dalībvalstu iekšzemes tiesībām pakļautām līdzīgām situācijām (līdzvērtības princips), un tās nedrīkst padarīt neiespējamu vai pārmērīgi grūtu patērētājiem Savienības tiesību aktos piešķirto tiesību īstenošanu (efektivitātes princips) (it īpaši skat. spriedumu, 2019. gada 26. jūnijs, *Addiko Bank*, C-407/18, EU:C:2019:537, 45. un 46. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

- 56 Šādos apstākļos jānoskaidro, vai šajās tiesību normās ir paredzēts, ka par piespiedu izpildi lemjošajai tiesai ir jāpārbauda, vai līguma noteikumi ir negodīgi, kaut arī pastāv valsts procesuālie noteikumi, ar kuriem *res judicata* princips tiek piemērots tiesas nolēmumam, kurā nav tieši formulētas pārbaudes par šo aspektu.
- 57 Šajā ziņā jāatgādina *res judicata* principa nozīmīgums gan Savienības tiesību sistēmā, gan valstu tiesību sistēmās. Proti, Tiesai jau ir bijusi iespēja precizēt, ka, lai nodrošinātu gan tiesību un tiesisko attiecību stabilitāti, gan pareizu tiesvedības norisi, ir svarīgi, lai tiesu nolēmumi, kas kļuvuši galīgi pēc tam, kad izmantoti pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, vai pēc tam, kad beidzies šo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanai paredzētais termiņš, vairs nevarētu tikt pārskatīti (it īpaši skat. spriedumus, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 35. un 36. punkts, kā arī 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 46. punkts).
- 58 Tiesa jau ir arī atzinusi, ka patērētāja aizsardzība nav absolūta. Konkrētāk tā šajā ziņā ir paudusi uzskatu, ka Savienības tiesībās valsts tiesai nav uzlikts pienākums nepiemērot valsts procesuālās normas, kas nolēmumam piešķir *res judicata* spēku, pat ja tas ļautu novērst Direktīvā 93/13 iekļautas tiesību normas pārkāpumu neatkarīgi no tā rakstura (it īpaši skat. spriedumus, 2009. gada 6. oktobris, *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 37. punkts, kā arī 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 68. punkts) – taču ar nosacījumu, ka atbilstoši šā sprieduma 55. punktā atgādinātajai judikatūrai ir ievērots līdzvērtīguma un efektivitātes princips.
- 59 Attiecībā uz līdzvērtības principu jānorāda, ka Tiesai nav zināms neviens apstāklis, kas radītu šaubas par pamatlietā aplūkojamā valsts tiesiskā regulējuma atbilstību šim principam. Kā norāda Itālijas valdība, šķiet, ka valsts tiesību akti neļauj izpildes tiesai pārskatīt maksājuma rīkojumu, kam ir *res judicata* spēks – pat tad, ja ar to būtu izdarīts valsts sabiedriskās kārtības noteikumu pārkāpums.
- 60 Attiecībā uz efektivitātes principu Tiesa ir nospriedusi, ka katrs gadījums, kad rodas jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma nepadara praktiski neiespējamu vai pārmērīgi neapgrūtinā Savienības tiesību piemērošanu, ir jāizvērtē, ņemot vērā šīs tiesību normas lomu procesā kopumā, šā procesa norisi un tā īpatnības, kā arī – vajadzības gadījumā – tādus valsts tiesu sistēmas pamatā esošus principus kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un pareiza tiesvedības norise (spriedums, 2021. gada 22. aprīlis, *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, 53. punkts). Tiesa ir atzinusi, ka efektivitātes principa ievērošana tomēr nevar sniegties tiktāl, ka ar to tiek pilnībā atsvērtā patērētāja absolūta pasivitāte (spriedums, 2015. gada 1. oktobris, *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, 62. punkts).
- 61 Turklāt Tiesa ir precizējusi, ka dalībvalstu pienākums nodrošināt tiesību – kuras attiecīgajām personām izriet no Savienības tiesībām, tostarp Direktīvā 93/13 paredzēto tiesību, – efektivitāti netieši ietver šīs direktīvas 7. panta 1. punktā nostiprināto un Hartas 47. pantā nostiprināto prasību nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, kas citstarp piemērojama tādas procesuālās kārtības noteikšanai, kura attiecināma uz tiesā celtām prasībām, kas pamatotas ar šādām tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 10. jūnijs, *BNP Paribas Personal Finance*, no C-776/19 līdz C-782/19, EU:C:2021:470, 29. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 62 Šajā ziņā Tiesa ir nospriedusi, ka bez efektīvas kontroles pār iespējami negodīgiem attiecīgā līguma noteikumiem nevar tikt nodrošināta ar Direktīvu 93/13 piešķirto tiesību ievērošana (spriedums, 2020. gada 4. jūnijs, *Kancelaria Medius*, C-495/19, EU:C:2020:431, 35. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 63 No tā izriet, ka valsts tiesību aktos paredzētie nosacījumi, uz kuriem izdarīta atsauce Direktīvas 93/13 6. panta 1. punktā, nevar aizskart no šīs tiesību normas, kas interpretēta, piemēram, šā sprieduma 53. punktā atgādinātajā Tiesas judikatūrā, izrietošo patērētāju tiesību – ka tiem nav saistoši par negodīgiem uzskatāmi līguma noteikumi – būtību (spriedumi, 2016. gada 21. decembris, *Gutiérrez Naranjo* u.c., C-154/15, C-307/15 un C-308/15, EU:C:2016:980, 71. punkts, kā arī 2017. gada 26. janvāris, *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, 51. punkts).
- 64 Pamatlietās aplūkojamajā valsts tiesiskajā regulējumā ir paredzēts, ka tādu maksājuma rīkojumu izpildes procesā, par kuriem nav celti iebildumi, izpildes tiesa nevar nedz pārbaudīt maksājuma rīkojumu pēc būtības, nedz pēc savas ierosmes vai pēc patērētāja lūguma pārbaudīt, vai šā rīkojuma pamatā esošā līguma noteikumi ir negodīgi tā netiešā *res judicata* spēka dēļ.
- 65 Valsts tiesiskā regulējuma dēļ – saskaņā ar kuru līguma noteikumu negodīguma pārbaude pēc savas ierosmes ir uzskatāma par notikušu un uz kuru attiecas *res judicata* spēks pat tad, ja tādā lēmumā kā lēmums par maksājuma rīkojuma izdošanu šajā ziņā nav sniegts nekāds pamatojums, ņemot vērā ar Direktīvu 93/13 nodrošinātās patērētāju tiesību aizsardzības pamatā esošo plašas sabiedrības interešu būtību un svarīgumu, – varētu zust jēga valsts tiesas pienākumam pēc savas ierosmes pārbaudīt līguma noteikumu eventuālu negodīgumu.
- 66 Tāpēc šādā gadījumā no prasības par efektīvu tiesību aizsardzību tiesā izriet, ka izpildes tiesai ir jābūt iespējai izvērtēt, arī pirmoreiz, to līguma noteikumu eventuālu negodīgumu, kuri ir bijuši pamatā maksājuma rīkojumam, kuru tiesa izdevusi pēc kreditora pieteikuma un pret kuru parādnieks nav cēlis iebildumus.
- 67 Kā norādīts ģenerālvokāta secinājumu 56. un 57. punktā, tas, ka parādnieks brīdī, kad šis agrākais tiesas nolēmums kļuva galīgs, neapzinājās savu patērētāja statusu Direktīvas 93/13 izpratnē, nav nozīmīgi, jo – kā atgādināts šā sprieduma 53. punktā – valsts tiesai pēc savas ierosmes ir jāizvērtē, vai šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpstošs līguma noteikums nav negodīgs.
- 68 No iepriekš izklāstītā izriet, ka uz lietā C-693/19 un lietā C-831/19 uzdotajiem jautājumiem ir sniedzama šāda atbilde: Direktīvas 93/13 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, ja par maksājuma rīkojumu, ko tiesa ir izdevusi pēc kreditora pieteikuma, parādnieks nav cēlis iebildumus, tad – tā kā šā rīkojuma *res judicata* spēks netieši attiecas arī uz šo noteikumu spēkā esamību un izslēdz jebkādu to spēkā esamības pārbaudi – izpildes tiesa vēlāk vairs nevar pārbaudīt to līguma noteikumu eventuālo negodīgumu, kuri bijuši minētā maksājuma rīkojuma pamatā. Šajā ziņā apstāklis, ka dienā, kad šis rīkojums kļuva galīgs, parādnieks neapzinājās, ka to var kvalificēt kā “patērētāju” šīs direktīvas izpratnē, nav nozīmīgs.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 69 Attiecībā uz pamatlietu pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

Padomes Direktīvas 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos 6. panta 1. punkts un 7. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru, ja par maksājuma rīkojumu, ko tiesa ir izdevusi pēc kreditora pieteikuma, parādnieks nav cēlis iebildumus, tad – tā kā šā rīkojuma *res judicata* spēks netieši attiecas arī uz šo noteikumu spēkā esamību un izslēdz jebkādu to spēkā esamības pārbaudi – izpildes tiesa vēlāk vairs nevar pārbaudīt to līguma noteikumu eventuālo negodīgumu, kuri bijuši minētā maksājuma rīkojuma pamatā. Šajā ziņā apstāklis, ka dienā, kad šis rīkojums kļuva galīgs, parādnieks neapzinājās, ka to var kvalificēt kā “patērētāju” šīs direktīvas izpratnē, nav nozīmīgs.

[Paraksti]